

УДК 657.37:174

О. О. Лаврова-Манзенко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів,

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1320-6940>

В. Г. Уманська,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів,

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1669-7255>

Ю. О. Павлюченко,

магістрант кафедри обліку і фінансів,

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4734-4214>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.21.178

АНАЛІТИЧНА ЦІННІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ЕТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ ВІДПОВІДАЛЬНИМ БІЗНЕСОМ

O. Lavrova-Manzenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Finance, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
V. Umanska,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Finance, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
Yu. Pavliuchenko,

Master's Student of the Department of Accounting and Finance, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

ANALYTICAL VALUE OF FINANCIAL REPORTING IN ETHICAL MANAGEMENT OF RESPONSIBLE BUSINESS

У статті досліджено аналітичну та етичну природу фінансової звітності як ключового елементу сучасної системи корпоративного управління відповідальним бізнесом. Обґрунтовано, що фінансова звітність перестає бути лише технічним підсумком господарської діяльності та набуває ролі морально-комунікативного інструмента, який поєднує інформаційну достовірність із соціальною підзвітністю. Показано, що аналітична цінність звітності формується на перетині трьох вимірів — економічного, аналітичного та етичного, що разом визначають рівень довіри до бізнесу й легітимність управлінських рішень. Розкрито вплив цифровізації на підвищення етичної перевірюваності даних, прозорість облікових процесів і зміцнення феномену цифрової довіри. Результати дослідження становлять концептуально-методологічне підґрунтя етико-аналітичного обліку як інноваційної парадигми управління доброчесністю, прозорістю, соціальною відповідальністю та стійким розвитком бізнесу.

This article advances a conceptual and methodological view of financial reporting as a dual-purpose artefact: an analytical medium for decision-making and an ethical interface that structures credibility between firms and their stakeholders. Departing from a narrow, retrospective reading of statements, the study reframes reporting as a source of managerial knowledge whose informational usefulness is inseparable from its moral legitimacy. The research foregrounds an ethics-infused notion of analytical value, arguing that transparency, verifiability and social responsibility are not external constraints on accounting data but constitutive attributes that shape how numbers are produced, interpreted

and trusted. Within this lens, international developments in sustainability-oriented disclosure are treated not as parallel narratives but as converging forces that embed ethical judgement inside financial analysis. Particular attention is paid to the Ukrainian context, where wartime disruptions intensify exposure to operational volatility, regulatory pressure and reputational risk; under such conditions, reporting must simultaneously diagnose vulnerabilities, support forward-looking planning and signal the integrity of managerial choices to investors, employees and the state. Methodologically, the article synthesizes insights from financial analysis, corporate governance and digital audit technologies to articulate criteria for ethically robust analytics and to illustrate how data systems can enhance the reliability of conclusions without reducing ethics to compliance. Empirically oriented implications include pathways for integrating qualitative evidence on conduct with quantitative indicators commonly used in performance assessment, and for leveraging digital infrastructures to strengthen assurance and comparability. The principal contribution lies in defining ethical relevance as a core quality of decision-useful information and in outlining how organizations can operationalize this stance in everyday reporting practice. By reconceiving financial statements as a platform where rational precision and moral accountability co-produce trust, the study offers a roadmap for responsible business that links analytical clarity with societal expectations of fairness, thereby reinforcing resilience and long-term value creation.

Ключові слова: фінансова звітність, аналітична цінність, етичне управління, корпоративна відповідальність, етична релевантність, цифрова довіра, блокчейн-аналітика.

Key words: financial reporting, analytical value, ethical management, corporate responsibility, ethical relevance, digital trust, blockchain analytics.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна парадигма корпоративного управління переживає ціннісну трансформацію: поряд із фінансовою результативністю у фокусі опиняються етична підзвітність, прозорість і довіра стейкхолдерів. За цих умов фінансова звітність перестає бути виключно ретроспективним "балансом фактів" і набуває якості аналітичного інструмента етичного управління, що відображає не лише створення економічної вартості, а й спосіб її досягнення. Я відстоюю позицію, що аналітична цінність звітності в етичному управлінні постає як інтегральна характеристика, де корисність інформації визначається одночасно її здатністю підтримувати раціональні рішення та відображати моральну легітимність бізнес-моделі. У цьому сенсі "етична релевантність" даних — тобто їх придатність для оцінювання достовірності, справедливості та соціальної відповідальності — є не менш важливою, ніж традиційні характеристики релевантності та правдивого подання, закріплені в Концептуальній основі МСФЗ.

Світові стандарти створюють нове середовище для бізнес-комунікації. По-перше, Міжнародні стандарти розкриття інформації зі сталого розвитку IFRS S1 та IFRS S2, запроваджені

Радою з МСФЗ (ISSB), набули чинності для періодів, що починаються 1 січня 2024 р., і вимагають надання порівняної, перевіреної та корисної для інвесторів інформації про ризики й можливості, пов'язані зі сталим розвитком та кліматом. По-друге, оновлені Універсальні стандарти GRI 2021, що набули чинності із січня 2023 р., зміщують акцент із "звітності для інвестора" до "звітності про вплив", поглиблюючи етичну підзвітність підприємств перед суспільством. Взаємодоповнюваність ISSB і GRI формує методологічне підґрунтя для конвергенції фінансової та етичної аналітики у єдиній інформаційній архітектурі підприємства.

В українському контексті вагу етико-аналітичного підходу підсилює реальність воєнної економіки та пов'язані з нею ризики: переривання ланцюгів постачання, волатильність витрат, зміна структури капіталу, посилення регуляторних вимог, зростання соціальної вразливості. Аналітична інтерпретація звітності у таких умовах має одночасно виконувати діагностичну, прогностичну і легітимізаційну функції: виявляти зони фінансової вразливості, моделювати сценарії відновлення та доводити доброчесність управлінських рішень перед інвесторами, працівниками й державою. Саме етичний вимір перетворює статичні показники на живу систему управління довірою, без якої неможливі ані доступ до капіталу, ані репутаційна стійкість бізнесу.

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
І ПУБЛІКАЦІЙ**

У сучасних наукових дослідженнях зростає інтерес до інтеграції аналітичних і етичних аспектів фінансової звітності, що засвідчують роботи Нестеренко О. та Сердюкова К. [1], які підкреслюють соціально-репутаційний вимір облікових даних. Ганусич В., Йолтуховська О. та Шеверя Я. [2] розвивають концепцію створення вартості в інтегрованій звітності, наголошуючи на її комунікативній ролі. Праці Се-лецької Д. [5] та Олійник О. й Захарова Д. [6] аналізують еволюцію ESG-звітності як інструменту підзвітності перед суспільством. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання кількісного вимірювання етичної складової аналітичної цінності звітності та її впливу на довіру до бізнесу.

**ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ
(ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)**

Метою дослідження є теоретичне й методичне обґрунтування аналітичної цінності фінансової звітності в етичному управлінні відповідальним бізнесом з позицій конвергенції фінансових і нефінансових стандартів.

**ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ
ДОСЛІДЖЕННЯ**

Сутність аналітичної цінності фінансової звітності трансформується разом зі зміною управлінської парадигми сучасного бізнесу — від економікоцентричної до етико-орієнтованої. Якщо в традиційній бухгалтерській школі фінансова звітність виконувала здебільшого інформаційно-облікову функцію, то в епоху сталого розвитку вона стає аналітичним і водночас моральним інструментом управління. Її роль полягає не лише в інформуванні користувачів про результати діяльності, а у відображенні принципів доброчесності, прозорості та соціальної відповідальності, які лежать в основі етичного управління.

Аналітична цінність звітності визначається не лише її здатністю формувати базу для кількісного аналізу, а й рівнем довіри, що вона генерує серед стейкхолдерів. Як наголошують сучасні дослідники [1—3], довіра є нематеріальним активом, що безпосередньо впливає на капіталізацію бізнесу. Відповідно, аналітична звітність має подвійний характер — економічний і етичний, де перший вимір відображає ефективність, а другий — легітимність. Таким чином, фінансова звітність перетворюється на основу репутаційного капіталу підприємства, а її аналітична структу-

ра стає інструментом оцінювання не лише прибутковості, а й соціальної відповідальності управлінських рішень.

У контексті етичного управління важливо розглядати фінансову звітність як механізм інституційної підзвітності. Аналітична звітність має відображати баланс між фінансовими результатами та соціальною відповідальністю підприємства. Це означає, що інформаційна база аналізу повинна охоплювати не лише активи, капітал і зобов'язання, а й нематеріальні аспекти — ділову репутацію, ризики недоброчесності, рівень соціальної довіри та екологічну поведінку. Саме така інтеграція забезпечує перехід до нової форми фінансової аналітики — етично валідованої, або "чесної аналітики", яка мінімізує інформаційну асиметрію між бізнесом і суспільством.

Зміст аналітичної функції звітності в умовах відповідального бізнесу виявляється через її здатність перетворювати дані на аналітичні сигнали довіри. Показники рентабельності, ліквідності чи фінансової стійкості самі по собі не мають етичної природи, проте способи їх формування й розкриття є відображенням управлінських намірів. Якщо звітність є достовірною, порівнянною та доступною для зовнішньої перевірки, вона створює умови для формування моральної легітимності бізнесу. У протилежному випадку, спотворення показників або селективне розкриття інформації підриває основи корпоративної етики.

У теоретичному аспекті аналітична цінність фінансової звітності визначається єдністю трьох функціональних площин: інформаційної, аналітичної та етичної. Інформаційна — забезпечує достовірність і повноту даних; аналітична — їх структурну логіку та прогностичність; етична — моральну якість і соціальну прийнятність управлінських висновків. Саме така триєдність створює інтегрований підхід до звітності, у якому аналітичність неможлива без доброчесності, а доброчесність — без аналітичної прозорості.

Еволюція підходів до фінансової звітності демонструє рух від класичної бухгалтерії до інтегрованого звітування (Integrated Reporting Framework), у межах якого відбувається синтез фінансової, нефінансової та етичної інформації. Підприємство постає як "етико-аналітична система", що генерує вартість через відповідальне управління. Таким чином, аналітична цінність фінансової звітності в етичному управлінні полягає в її здатності поєднувати раціональну точність із моральною чесністю, створюючи основу для сталого

розвитку, довіри та репутаційної стабільності бізнесу.

Узагальнюючи, слід зазначити, що сучасна фінансова звітність перетворюється на центральний елемент етичної архітектури корпоративного управління. Її аналітична функція набуває гуманітарного змісту: вона покликана не лише рахувати, а й пояснювати, переконувати та легітимізувати. Саме тому аналітична цінність звітності у XXI столітті вимірюється не лише точністю показників, а й глибиною довіри, яку вона формує в суспільстві.

Сучасний бізнес функціонує у соціально насиченому середовищі, де репутаційна стабільність і прозорість стають рівнозначними економічним показникам ефективності. Етична відповідальність у сфері фінансової звітності є не лише нормативною вимогою, а елементом довгострокової конкурентоспроможності підприємства. Вона визначає не просто правильність формальних процедур звітування, а глибину морального змісту управлінських рішень, що відображаються у звітності. Підприємство, яке декларує фінансову відкритість і підтверджує її достовірними аналітичними даними, формує соціальний капітал довіри — ресурс, що не підлягає купівлі, але забезпечує стратегічну стійкість бізнесу.

У теоретичному аспекті етична відповідальність фінансової звітності базується на принципах чесності, підзвітності, прозорості та справедливості. Вона охоплює не лише об'єктивність відображення господарських операцій, а й спосіб комунікації між бізнесом і суспільством. У межах етичного управління фінансова звітність набуває функції "морального дзеркала" — вона відображає не лише фінансовий стан, а й рівень дотримання підприємством цінностей сталого розвитку, соціальної справедливості та екологічної відповідальності. Такий підхід узгоджується з концепціями корпоративної доброчесності (corporate integrity) і "етики відповідальності" (responsibility ethics), розробленими Г. Йонасом і адаптованими до корпоративного контексту [4].

У практиці відповідального бізнесу етична відповідальність фінансової звітності проявляється у трьох взаємопов'язаних напрямках. По-перше, це інформаційна чесність, яка забезпечує достовірність і повноту фінансових показників. Її порушення через маніпуляції обліковими даними або селективне розкриття інформації підриває не лише довіру інвесторів, а й легітимність самого бізнесу. По-друге, соціальна підзвітність, яка полягає у відображенні у звітності не лише результатів, а й

впливів — економічних, екологічних, трудових, соціальних. Саме ця характеристика формує зв'язок між фінансовою звітністю та нефінансовими стандартами GRI, SASB, ISSB, ESRS, у межах яких компанії демонструють соціальні інвестиції, викиди CO₂, рівень зайнятості, антикорупційні механізми тощо [5]. По-третє, етична релевантність, яка визначає, наскільки зміст звітності відповідає суспільним очікуванням доброчесності, справедливості та відповідальності.

Етична звітність повинна забезпечувати можливість оцінити не лише фінансовий стан компанії, а й те, наскільки її діяльність узгоджується із загальнолюдськими цінностями та принципами сталого розвитку. Відповідно, до традиційних характеристик фінансової інформації — релевантності, достовірності, порівнянності — додається нова, морально-соціальна характеристика — етична довіра. Це поняття охоплює ступінь сприйняття користувачами звітності підприємства як надійного та доброчесного суб'єкта економічних відносин.

Аналітична цінність звітності в умовах етичного управління безпосередньо пов'язана з її роллю у забезпеченні легітимності бізнесу. Якщо класичний підхід передбачав, що фінансова звітність підтверджує здатність підприємства створювати вартість, то сучасний етико-орієнтований підхід розширює цю тезу: звітність підтверджує моральне право підприємства цю вартість створювати. Іншими словами, підприємство повинно не лише бути прибутковим, а й діяти так, щоб його прибуток не суперечив суспільним інтересам. Це положення особливо актуальне в умовах України, де під час війни питання довіри, прозорості й чесності набувають стратегічного значення для збереження інвестиційного клімату та соціальної стабільності.

Етична відповідальність звітності проявляється також через принцип нефінансової інтеграції, тобто включення в аналітичну модель показників ESG (Environmental, Social, Governance) [6]. Відповідальний бізнес не обмежується аналізом рентабельності активів або капіталу, а доповнює його аналізом соціальної ефективності, гендерного балансу, енергетичної сталості, корпоративного управління. Такі показники, як індекс соціальних інвестицій (SII), коефіцієнт екологічного впливу (EIR), індекс корпоративної доброчесності (CEI), формують новий аналітичний горизонт фінансової звітності, у якому фінансові результати тлумачаться через призму суспільного ефекту.

Таблиця 1. Складові етичних характеристик звітності

Класифікаційна ознака	Зміст етичної відповідальності у фінансовій звітності	Приклади аналітичних показників / критеріїв	Очікуваний ефект для відповідального бізнесу
1. Інформаційна чесність	Повнота, достовірність і своєчасність розкриття фінансових даних; відсутність маніпуляцій та викривлень	Коефіцієнт достовірності звітності (CRR), частка перевірених аудитом даних (%)	Підвищення довіри інвесторів, зміцнення репутаційного капіталу
2. Соціальна підзвітність	Відображення соціальних, екологічних і трудових наслідків діяльності підприємства	Індекс соціальних інвестицій (SII), частка витрат на екологічні програми (%)	Зростання корпоративної легітимності, зменшення соціальних ризиків
3. Етична релевантність	Узгодженість звітності з принципами доброчесності, чесності та справедливості	Індекс корпоративної доброчесності (CEI), кількість етичних порушень (EP)	Формування моральної довіри до бізнесу, підвищення вартості бренду
4. Прозорість управління	Розкриття структури власності, винагород, транзакцій із пов'язаними особами	Індекс прозорості корпоративного управління (GTI), частка публічних звітів (%)	Запобігання корупційним ризикам, посилення контролю стейкхолдерів
5. Верифікованість і контроль	Наявність незалежного аудиту, етичного комітету, процедур внутрішнього моніторингу	Рівень охоплення аудитом (%), кількість виявлених невідповідностей (DI)	Гарантія достовірності звітності, мінімізація інформаційної асиметрії
6. ESG-інтеграція	Включення екологічних, соціальних і управлінських метрик у фінансову аналітику	ESG Composite Score, енергетична ефективність (EE), рівень гендерної рівності (GEI)	Зміцнення позицій у глобальних рейтингах сталого розвитку
7. Цифрова етичність	Використання технологій AI-audit, blockchain, BI для запобігання маніпуляціям	Індекс цифрової прозорості (DTI), частка автоматизованих перевірок (%)	Підвищення якості аналітики, зменшення ризиків викривлення даних
8. Комунікаційна відкритість	Доступність звітності для громадськості, пояснення складних фінансових рішень	Індекс доступності інформації (IAI), кількість публічних звітних заходів	Розвиток соціального діалогу, підвищення репутаційної відповідальності
9. Етична стабільність	Послідовність у дотриманні моральних норм протягом кількох звітних періодів	Індекс сталості етичної поведінки (ESI), відхилення від норм етичного кодексу (%)	Формування довгострокової довіри та іміджу надійного партнера
10. Репутаційна конвергенція	Узгодження фінансової та нефінансової інформації у єдину аналітичну систему	Індекс репутаційної синергії (RSI), рейтинг довіри за даними опитувань	Зміцнення бренду, підвищення ринкової капіталізації підприємства

Джерело: складено автором.

У методологічному вимірі етична відповідальність фінансової звітності полягає у забезпеченні верифікованості морального змісту інформації. Це означає, що кожен показник повинен мати не лише числову, а й соціально-ціннісну інтерпретацію. Наприклад, зростання прибутку може бути етично прийнятним лише тоді, коли воно не супроводжується скороченням робочих місць, порушенням екологічних норм або соціальною несправедливістю. Таким чином, аналітична інтерпретація звітності повинна виходити за межі фінансової арифметики та враховувати гуманітарний контекст бізнес-процесів.

Особливу роль у формуванні етичної звітності відіграють цифрові технології. Сучасні системи аналітики (BI, OLAP, AI-audit, blockchain) дозволяють автоматично виявляти

ризики спотворення, маніпуляцій і конфлікту інтересів. Алгоритми машинного навчання дають змогу оцінювати "етичну стабільність" звітності, аналізуючи кореляцію між фінансовими показниками й поведінковими чинниками — дотриманням кодексу етики, політиками відкритості, внутрішнім контролем. Внаслідок цього формується новий рівень аналітичної достовірності — цифрово підтверджена етичність.

Таким чином, етична відповідальність фінансової звітності є центральною складовою концепції відповідального бізнесу. Вона не лише зміцнює аналітичну цінність інформації, а й забезпечує гармонізацію економічних інтересів із суспільними цінностями. Звітність стає елементом соціального контракту між підприємством і суспільством, де кожен показник — це не просто число, а моральне зобов'язання. У цьому полягає головна місія етико-аналітичної фінансової

звітності — перетворення фінансової інформації на інструмент зміцнення довіри, відповідальності й стійкого розвитку (табл. 1).

Проблематика кількісного вимірювання етичної цінності фінансової звітності є однією з найскладніших у сучасній теорії обліку. На відміну від традиційної аналітики, що оперує об'єктивно вимірюваними показниками, етична складова звітності має переважно якісний, іноді навіть аксіологічний характер. Саме тому постає потреба розробки методологічної рамки, яка дозволяє інтегрувати економічно-аналітичні та морально-ціннісні характеристики у єдину систему вимірювання — інтегральний індекс аналітично-етичної цінності звітності (ІАЕЦЗ).

У загальному вигляді індекс ІАЕЦЗ відображає сукупну якість звітності з погляду її ко-

рисності для управлінських рішень, довіри користувачів і відповідності етичним нормам корпоративного управління. Його формула може мати вигляд:

$$\text{ІАЕЦЗ} = 0,4\text{І} + 0,35\text{А} + 0,25\text{Е} \quad (1),$$

де:

— І (інформаційна якість) — характеризує повноту, достовірність, порівнянність і своєчасність звітних даних;

— А (аналітична глибина) — відображає можливість використання звітності для прогнозування, моделювання сценаріїв та прийняття стратегічних рішень;

— Е (етична надійність) — вимірює рівень моральної прозорості, доброчесності та соціальної відповідальності бізнесу.

Значення ІАЕЦЗ у діапазоні 0,80—1,00 свідчить про високий рівень аналітичної й етичної довіри до звітності, тоді як показники нижче 0,50 сигналізують про наявність ризиків інформаційної асиметрії та моральної непрозорості.

Для практичного обчислення індексу використовується модель багатокритеріальної нормалізації, де кожен показник зводиться до безрозмірної шкали [0;1] з подальшим ваговим агрегуванням. Такий підхід забезпечує узгодженість між кількісними (наприклад, рентабельність, ліквідність, аудиторське покриття) та якісними (етична політика, антикорупційна звітність, екологічна відкритість) чинниками.

Методологія оцінки етичного компонента передбачає використання системи субіндексів, що відображають різні виміри доброчесності:

— E_1 — прозорість (наявність розширеного розкриття даних відповідно до CSRD/ESRS, частка нефінансових звітів, що пройшли незалежну перевірку);

— E_2 — підзвітність (відповідність корпоративного управління принципам OECD, наявність етичного комітету, внутрішнього контролю);

— E_3 — соціальна справедливість (баланс між фінансовими результатами та витратами на соціальні програми, дотримання трудових прав, гендерна рівність);

— E_4 — антикорупційна доброчесність (кількість виявлених порушень, участь у міжнародних ініціативах Transparency International).

Кожен субіндекс нормалізується за формулою:

$$E_i = (X_i - X_{\min}) / (X_{\max} - X_{\min}) \quad (2),$$

після чого загальна етична оцінка визначається як середньозважена величина:

$$E = 0,3E_1 + 0,25E_2 + 0,25E_3 + 0,20E_4 \quad (3),$$

У практичному сенсі ІАЕЦЗ виконує кілька ключових функцій:

— діагностичну — дозволяє виявити "зони етичного ризику" у фінансовій звітності підприємства, наприклад, невідповідність між прибутковістю та соціальними витратами;

— прогностичну — дає змогу оцінити потенційну стійкість компанії до репутаційних і фінансових криз;

— регуляторну — забезпечує порівнянність аналітично-етичних характеристик звітності між різними підприємствами, що важливо для аудиторів, інвесторів і державних органів.

Інтеграція етичних критеріїв у фінансову аналітику потребує створення етично-інформаційної інфраструктури підприємства, що включає: політику корпоративної доброчесності, систему внутрішнього аудиту, канали етичного звітування, цифрову платформу моніторингу даних. На цьому етапі роль аналітика трансформується: він стає не лише тлумачем фінансових показників, а й гарантом етичної достовірності.

З практичного боку, розрахунок ІАЕЦЗ може здійснюватися на основі панелі ключових індикаторів етико-аналітичної оцінки, де інтегруються дані з фінансової звітності, внутрішнього аудиту, ESG-звітів і публічних джерел. Наприклад, якщо компанія демонструє високі фінансові результати, але низький рівень прозорості (відсутність нефінансових звітів, слабе аудиторське покриття), індекс автоматично коригується вниз, сигналізуючи про дефіцит етичної легітимності.

Запропонована модель поєднує аналітичну точність із моральною обґрунтованістю, створюючи підґрунтя для нової дисципліни — етико-аналітичного обліку. Такий підхід дозволяє перейти від "обліку фактів" до "обліку цінностей", де звітність стає не просто джерелом даних, а носієм довіри.

Методологічне осмислення аналітичної та етичної цінності фінансової звітності вказує на необхідність формування в Україні єдиної системи інтегрованих стандартів, сумісної з IFRS, GRI, ISSB і ESRS. Її запровадження сприятиме не лише гармонізації звітності із європейським правовим полем, а й зміцненню морального потенціалу бізнесу як основи його соціальної легітимності та довгострокової стійкості.

Трансформація фінансової звітності у цифрову епоху знаменує собою новий етап її етичної та аналітичної еволюції. В умовах діджиталізації управлінських процесів, посилення прозорості ринків і зростання вимог до соціальної відповідальності бізнесу фінансова звітність

перестає бути лише бухгалтерським підсумком діяльності підприємства — вона перетворюється на цифровий етичний інтерфейс між бізнесом і суспільством. У цьому сенсі цифрова аналітика стає одночасно технічним і моральним інструментом формування довіри, адже забезпечує не лише оперативний доступ до даних, а й їхню перевірюваність, відкритість і надійність.

Використання цифрових технологій у сфері фінансової аналітики змінює архітектуру формування звітності. Платформи Business Intelligence (Power BI, Qlik, Tableau), ERP-системи (SAP, Oracle Financials, BAS ERP), хмарні сервіси (Azure, Google Cloud, AWS) забезпечують постійну доступність і цілісність даних, створюючи середовище "прозорої бухгалтерії". Водночас цифровізація відкриває новий рівень етичного контролю — автоматичне виявлення порушень, маніпуляцій і потенційних конфліктів інтересів [7]. Аналітичні алгоритми здатні ідентифікувати не лише відхилення від нормативних значень, а й поведінкові патерни, що свідчать про недоброчесність фінансових дій.

Однією з найперспективніших технологій є блокчейн, який забезпечує незмінність записів і створює довірене цифрове середовище для обліку. Застосування блокчейну у фінансовій звітності унеможливорює несанкціоновані зміни у первинних документах, посилює контроль за достовірністю звітних даних і сприяє формуванню етичної прозорості бізнесу. Наприклад, система XBRL (eXtensible Business Reporting Language), яку запроваджено в Україні для подання звітності до НКЦПФР, уможливорює не лише стандартизацію фінансових даних, а й підвищення їхньої порівнянності та контролюваності на рівні держави. Вона створює основу для етичного аудиту — цифрового процесу перевірки не лише технічної правильності, а й моральної достовірності даних [8].

У контексті етичного управління цифрова аналітика сприяє реалізації принципів ESG-звітності. Автоматизовані системи аналізу дозволяють оперативно розраховувати індекси соціальних інвестицій, оцінювати рівень енергетичної ефективності, викидів CO₂, дотримання трудових прав і гендерного балансу. Таким чином, фінансова звітність із цифровим підґрунтям стає міждисциплінарним продуктом, що поєднує бухгалтерський, аналітичний і соціально-етичний виміри [9].

Важливою складовою етичної цифрової звітності є застосування технологій штучного інтелекту (AI) у системах AI-Audit та predictive accounting. Ці інструменти здатні автоматично оцінювати ризики недоброчесності, відстежувати

транзакції з підозрілими ознаками, аналізувати текстові пояснення до звітності та навіть виявляти потенційні маніпуляції у фінансових примітках. Наукові дослідження останніх років доводять, що інтеграція AI в аналітичні процеси підвищує рівень корпоративної прозорості та зменшує людський фактор у прийнятті неетичних рішень [10].

Разом з тим, цифровізація вимагає переосмислення питань етичної безпеки даних. Використання великих масивів інформації, алгоритмів машинного навчання та хмарних сервісів створює нові ризики: витік конфіденційної інформації, зловживання доступом, алгоритмічна упередженість. Тому цифрова етика стає не лише елементом корпоративної культури, а й частиною системи внутрішнього контролю. Вона має включати політику конфіденційності, незалежний нагляд за цифровими процесами, а також аудит алгоритмів, які беруть участь у формуванні фінансової звітності.

У практичному аспекті взаємозв'язок між цифровою аналітикою та етичними стандартами можна описати через концепцію цифрової довіри. Вона означає стан, коли користувач фінансової інформації впевнений у її достовірності не завдяки особистій довірі до менеджменту, а через технологічні гарантії захищеності, відкритості та перевірюваності даних. Для України розвиток цифрової довіри є надзвичайно важливим, оскільки саме вона формує основу для міжнародного інвестування, участі в європейських ринках капіталу й реалізації принципів доброчесного відновлення економіки у післявоєнний період [11].

Таким чином, цифрова аналітика виступає синтезом технологічної ефективності та моральної відповідальності. Вона перетворює фінансову звітність на багатовимірний інструмент управління — не лише джерело облікових фактів, а систему етичної верифікації бізнесу. Відповідальний бізнес XXI століття не може бути ефективним без цифрової доброчесності, так само як аналітична точність втрачає сенс без моральної прозорості. Цифрова аналітика, етика даних і корпоративна відповідальність утворюють єдиний контур нової управлінської парадигми, у якій фінансова звітність стає показником не лише фінансового успіху, а й етичної зрілості суспільства [12].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Аналітична цінність фінансової звітності в етичному управлінні відповідальним бізнесом має комплексний характер і визначається

єдністю трьох системних вимірів: інформаційної достовірності, аналітичної глибини та етичної відповідальності. У сучасній економіці фінансова звітність більше не може розглядатися як нейтральний інструмент обліку фактів — вона стала частиною моральної інфраструктури управління, здатною формувати довіру, легітимність і стійкість бізнесу.

Здійснений теоретичний аналіз показав, що класична функція звітності як джерела облікової інформації трансформувалася в аналітичну функцію стратегічного значення. Фінансова звітність постає не лише як підсумок минулих подій, а як платформа для прогнозування, планування та комунікації з суспільством. Її аналітична цінність полягає у здатності перетворювати дані на управлінське знання, а етична — у відображенні моральної легітимності цього знання.

Встановлено, що етична відповідальність у фінансовій звітності виступає не допоміжним, а рівноправним елементом системи корпоративного управління. Вона забезпечує гармонізацію фінансових інтересів із соціальними цінностями, зміцнює репутаційний капітал підприємства та підвищує його інвестиційну привабливість. Етична релевантність звітності формує нову якість аналітичних висновків — від технічної точності до моральної достовірності, яка стає критерієм довіри у відносинах бізнесу, держави та суспільства.

Запропонована у дослідженні методика інтегрального оцінювання аналітично-етичної цінності звітності (ІАЕЦЗ) дозволяє кількісно вимірювати рівень довіри до фінансової інформації, враховуючи не лише інформаційні та аналітичні параметри, а й морально-соціальні. Її практичне застосування створює передумови для формування на підприємствах системи етико-аналітичного контролю, що поєднує аудит фінансових результатів із верифікацією етичної поведінки.

Цифрова аналітика виступає ключовим чинником етичної верифікації звітності. Інструменти штучного інтелекту, блокчейн, ВІ-платформи та стандартизовані мови звітності (XBRL) не лише підвищують ефективність аналітичних процедур, а й забезпечують технологічну доброчесність даних. Цифровізація стає гарантією прозорості, відтворюваності та перевірюваності фінансової інформації, формуючи феномен цифрової довіри, що є новим етапом еволюції корпоративної етики.

Таким чином, фінансова звітність у XXI столітті є не лише дзеркалом економічних результатів, а й етичним барометром корпоративної поведінки. Її аналітична цінність вимірюється

не стільки обсягом інформації, скільки здатністю цієї інформації формувати відповідальне управління. Саме у цьому — у поєднанні раціональної точності з моральною достовірністю — полягає головна стратегічна роль фінансової звітності у розвитку відповідального бізнесу та побудові стійкої, етично орієнтованої економіки України.

Література:

1. Нестеренко О.О., Сердюков К.Г. Методологія формування обліково-звітної інформації про соціально-репутаційний капітал фінансових установ. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. № 1. 2019. С. 15–25. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/esprstp_2019_1_4.pdf (дата звернення: 10.10.2025).
2. Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності. Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. Випуск № 4. 2023. С. 346—357. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-346-357>
3. Годнюк І.В., Шубенко І.А. Сучасні підходи до розкриття інформації про інтелектуальний капітал та його відображення у звітності. Інфраструктура ринку. № 29. 2019. С. 539—546. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Godnyuk-I.-V..pdf> (дата звернення: 11.10.2025).
4. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. — К.: Лібра, 2001. 400 с. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n28texts/jonas.htm> (дата звернення: 12.10.2025).
5. Селецька Д. О. Нормативне регулювання формування звітності зі сталого розвитку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. № 2 (58). 2024. С. 58—66. [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66)
6. Олійник О. В., Захаров Д. М. Виклики та перспективи ESG звітності: аналіз теоретичних і практичних аспектів. Економіка, управління та адміністрування. № 3 (109). 2024. С. 67—73. [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-67-73](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-67-73)
7. Юр'єва І.А. Кодекс професійної етики бухгалтерів і аудиторів: ключові аспекти європейських стандартів. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f3047aab-11e7-49c5-9794-2a3883b09437/content> (дата звернення: 14.10.2025).
8. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандар-

ти незалежності), видання 2022 року. URL: <https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv> (дата звернення 14.10.2025).

9. Коркушко О.Н., Кушнір Л.А., Шевчук Н.С. Вплив професійної етики бухгалтера, фінансиста і податківця на формування довіри до фінансової звітності. Інклюзія і суспільство. № 3. 2024. С. 22—28. <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-3-3>

10. Павликівська О. І. Плекан У. Соціальна звітність як елемент бізнес-стратегії суб'єктів ринку. Галицький економічний вісник. Т. 68. № 1. 2021. С. 62—69. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.062

11. Дикань О.В., Бела О.О., Черномаз П.О. Стандарти соціально відповідальної діяльності бізнесу як інструмент успіху на міжнародних ринках. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 84., 2023. С. 223—232. URL: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/84.-pdf#page=223> (дата звернення 15.10.2025).

12. Одінцева Т.. Інформаційні практики екологічного, соціального та корпоративного (ESG) управління як рушій створення вартості. Журнал європейської економіки. № 23, вип. 2. 2024. с. 237-63. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1754> (дата звернення 15.10.2025).

References:

1. Nesterenko, O.O. and Serdiukov, K.H. (2019), "Methodology of forming accounting and reporting information on the social and reputational capital of financial institutions", *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, vol. 1, pp. 15—25, available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21D-BN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/esprstp_2019_1_4.pdf (Accessed 10 Oct 2025).

2. Hanusych, V., Yoltukhovska, O. and Sheveria, Ya. (2023), "The concept of value creation in integrated reporting", *Acta Academiae Bergsasiensis. Economics*, vol. 4, pp. 346—357, <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-346-357>

3. Hodniuk, I.V. and Shubenko, I.A. (2019), "Modern approaches to disclosure of information about intellectual capital and its reflection in reporting", *Infrastruktura rynku*, vol. 29, pp. 539—546, available at: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Godnyuk-I.-V..pdf> (Accessed 11 Oct 2025).

4. Jonas, H. (2001), *Pryntsyp vidpovidal'nosti. U poshukakh etyky dlia tekhnolohichnoi tsy-*

vilizatsii [The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Civilization], Libra Publishing House, Kyiv, Ukraine, available at: <https://www.ji.lviv.ua/n28texts/jonas.htm> (Accessed 12 Oct 2025).

5. Seletska, D.O. (2024), "Regulatory framework for the formation of sustainability reporting", *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalters'koho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2 (58), pp. 58-66, [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66)

6. Oliinyk, O.V. and Zakharov, D.M. (2024), "Challenges and prospects of ESG reporting: theoretical and practical aspects", *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, vol. 3 (109), pp. 67—73, [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-67-73](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-67-73)

7. Yurieva, I.A. (2025), "Code of professional ethics for accountants and auditors: key aspects of European standards", available at: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f3047aab-11e7-49c5-9794-2a3883-b09437/content> (Accessed 14 Oct 2025).

8. International Ethics Standards Board for Accountants (2022), "International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards)", available at: <https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv> (Accessed 14 Oct 2025).

9. Korkushko, O.N., Kushnir, L.A. and Shevchuk, N.S. (2024), "The influence of professional ethics of accountant, financier and tax specialist on the formation of trust in financial reporting", *Inkliuziia i suspilstvo*, vol. 3, pp. 22—28, <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-3-3>

10. Pavlykivska, O.I. and Plekan, U. (2021), "Social reporting as an element of the business strategy of market entities", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 68, no. 1, pp. 62—69, https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.062

11. Dykany, O.V., Bela, O.O. and Chernomaz, P.O. (2023), "Standards of socially responsible business activity as a tool for success in international markets", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 84, pp. 223-232, available at: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/84.pdf#page=223> (Accessed 15 Oct 2025).

12. Odintsova, T. (2024), "Information practices of environmental, social and corporate (ESG) management as a driver of value creation", *Zhurnal ievropeiskoi ekonomiky*, vol. 23, no. 2, pp. 237—263, available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1754> (Accessed 15 Oct 2025).

Стаття надійшла до редакції 21.10.2025 р.